

WSPÓŁDZIAŁANIE ADMINISTRACJI
PUBLICZNEJ W SYTUACJACH
KRYZYSOWYCH NA POZIOMIE POWIATU.
CASUS CHOJNIC

COOPERATION OF PUBLIC ADMINISTRATION IN CRISIS
SITUATIONS AT THE COUNTY LEVEL. CASUS CHOJNIC

ROBERT CZYŻ
Akademia Pomorska w Słupsku

ABSTRACT

Public administration minimizes or eliminates threats affecting the security level. Crisis management activities are described in the Act on Crisis Management, which defines in the area of crisis management: competent authorities, their tasks and rules of operation, planning documents and financing of activities. The county self-government has its own and commissioned tasks of above communal nature, related to the removal of direct threats to public safety and order, defense, flood protection, including equipment and maintenance of the county flood prevention and fire protection and prevention of other extraordinary threats to human life and health and the environment. The cooperation of public administration within the framework of fusion on the county level has an impact on the efficiency of managing the security system organized at this level.

Keywords: crisis management, civil protection, public administration

ABSTRAKT

Administracja publiczna minimalizuje lub eliminuje zagrożenia wpływające negatywnie na poziom bezpieczeństwa. Działania z zakresu zarządza-

nia kryzysowego opisane zostały w ustawie o zarządzaniu kryzysowym, która określa w obszarze zarządzania kryzysowego¹: właściwe organy, ich zadania oraz zasady działania, dokumenty planistyczne i finansowanie działań. Samorząd powiatowy² posiada zadania własne i zlecone o charakterze ponadgminnym, związane z usuwaniem bezpośrednich zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz obronności, ochrony przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania powiatowego magazynu przeciwpowodziowego, przeciwpożarowego i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska. Współpraca administracji publicznej w ramach zespolenia na poziomie powiatu ma wpływ na sprawność zarządzania systemem bezpieczeństwa zorganizowanego na tym poziomie. Praca jest próbą odpowiedzi na pytanie: Jak w praktyce funkcjonuje współdziałanie administracji publicznej w sytuacji kryzysowej na poziomie powiatu? Problem został przeanalizowany na przykładzie powiatu chojnickiego i zdarzenia kryzysowego, które miało miejsce 11 sierpnia 2017 roku.

Słowa kluczowe: zarządzanie kryzysowe, ochrona ludności, administracja publiczna

WPROWADZENIE

Sytuacja kryzysowa to szczególny przypadek sytuacji nadzwyczajnej, w trakcie której doszło do znacznego ograniczenia w działalności organów administracji publicznej ze względu na nieadekwatność posiadanych sił oraz środków w takim stopniu, że użyte środki niezbędne do zapewnienia lub przywrócenia bezpieczeństwa uzasadniają wprowadzenia jednego ze stanów nadzwyczajnych.

Pojęcie bezpieczeństwa ma charakter interdyscyplinarny, subdyscyplinarny i wielodyscyplinarny³. Bezpieczeństwo określane jest jako stan i proces, który daje poczucie pewności, i gwarantuje jego zachowania oraz szanse swobodnego rozwoju. Podmiot i przedmiot badań zależą głównie

¹ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 roku o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. z 2007 r. Nr 89, poz. 590 z późn zm.)

² Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. z 2017 r. poz.1868)

³ J. Gierszewski, *Postrzeżenie bezpieczeństwa na podstawie przeglądu definicji*, [w:] *Metodologia badań bezpieczeństwa narodowego. Bezpieczeństwo 2010*. P. Sienkiewicz, M. Marszałek, H. Świeboda (red.), Warszawa 2010, s. 89 i n.

od podejścia badawczego⁴. Zagrożenia można definiować na dwóch płaszczyznach, odpowiadając na pytania:

- co jest celem zagrożenia (obiekt zagrożenia, kogo zagrożenie dotyka, kto jest zagrożony),
- co jest źródłem zagrożenia, tj. zjawisko stanowiące zagrożenie, proces zagrażający, zdarzenie stanowiące stan zagrożenia podmiotu.

Można przyjąć za A. Urbankiem, że bezpieczeństwo w znaczeniu ogólnym „(...) oznacza pewien obiektywny stan odczuwany przez podmiot, jako: brak zagrożeń, pewność istnienia, przetrwania i posiadania, funkcjonowania i rozwoju. Stan ten jest pozytywnie wartościowany przez dany podmiot i jest wynikiem jego własnej aktywności oraz działań podejmowanych na rzecz bezpieczeństwa przez jego otoczenie społeczne. Bezpieczeństwo nigdy nie jest dane raz na zawsze. Osiąganie stanu bezpieczeństwa jest złożonym procesem polegającym na przeciwdziałaniu (unikaniu, zapobieganiu, przeciwstawianiu się) różnego rodzaju realnym i potencjalnym zagrożeniom, zarówno dla samego podmiotu, jak i jego interesów”⁵.

Podobnie bezpieczeństwo definiuje L. Chojnowski, według którego oznacza ono pewność istnienia, posiadania, harmonijnego funkcjonowania i rozwoju podmiotu, wynikającą z braku zagrożenia lub posiadania zdolności ochrony przed nimi. Wymienione w definicji istnienie (fizyczne przetrwanie), posiadanie (zachowanie wartości materialnych i niematerialnych), harmonijne (niezakłócone) funkcjonowanie i rozwój (nieograniczany przez inne podmioty), są to uogólnione wartości bezpieczeństwa podmiotów, niezależnie od ich kategorii i indywidualnej charakterystyki. Możliwość ich częściowej lub całkowitej utraty wywołuje niepokój, obawy, lęk, strach i oznacza sytuację zagrożenia, która utożsamiana jest z brakiem bezpieczeństwa⁶.

Podjęty w artykule problem dotyczący sytuacji kryzysowych na poziomie powiatu wymaga zdefiniowania pojęcia bezpieczeństwa społeczności lokalnych. Według L. Chojnowskiego, oznacza ono „pewność zaspokojenia podstawowych potrzeb i zachowania najważniejszych war-

⁴ J. Gierszewski, *Problemy tożsamości nauk o bezpieczeństwie jako dyscypliny społecznej*, [w:] T. Kośmider, W. Kitler, *Granice tożsamości nauk o bezpieczeństwie. Perspektywa materialna i formalna*, Difin, Warszawa 2017, s. 114.

⁵ A. Urbanek, *Współczesny człowiek w przestrzeni bezpieczeństwa. W poszukiwaniu teoretyczności bezpieczeństwa personalnego*, Słupsk 2015, 45-46.

⁶ L. Chojnowski, *Bezpieczeństwo. Zarys teorii*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej w Słupsku, Słupsk 2015, s. 15-16.

tości wspólnoty samorządowej: 1) jej przetrwania, rozumianego jako biologiczne przeżycie członków wspólnoty jako jednostki samorządowej samodzielnie decydującej we własnych sprawach oraz jako zbiorowości składającej się na naród i społeczeństwo państwa, 2) samorządności, 3) rozwoju społeczno-gospodarczego oraz 4) jakości życia obywateli, uzyskanej w wyniku braku zagrożeń lub z posiadanych środków ochrony (zabezpieczeń) przed nimi⁷.

Zakres przedmiotowy zagadnień podjętej w artykule zawiera się z sektorze (dziedzinie) bezpieczeństwa powszechnego, rozumianego jako pewność istnienia, przetrwania, posiadania oraz harmonijnego funkcjonowania i rozwoju człowieka i zbiorowości ludzkich, wynikającą z braku oddziaływania czynników niszczących (fizycznych i psychologicznych), generowanych przez człowieka i siły natury lub z posiadania skutecznego systemu ochrony przed nimi⁸.

Podstawowe zagadnienia bezpieczeństwa powszechnego dotyczą:

- „problemów bezpieczeństwa i porządku publicznego, wynikających z zakłócenia harmonijnego funkcjonowania społeczeństwa, takich jak: przestępczość, niepokoje społeczne, bezpieczeństwo imprez masowych, a także zagrożeń wynikających z ataków terrorystycznych;
- ochrony ludności i dóbr materialnych przed skutkami katastrof naturalnych i klęsk żywiołowych, awarii technicznych, katastrof budowlanych i wypadków komunikacyjnych;
- ochrony ludności cywilnej podczas międzynarodowych konfliktów zbrojnych – w ramach obrony cywilnej”⁹.

Reasumując dotychczasowe rozważania dochodzimy do wniosku, że bezpieczeństwo stanowi podstawową wartość zarówno dla jednostki jak i zbiorowości społecznych. Natomiast zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz organizacja zarządzania kryzysowego wymaga współdziałania administracji publicznej (rządowej i samorządowej) odpowiedzialnej za bezpieczeństwo, w tym zarządzanie kryzysowe.

⁷ L. Chojnowski, *Teoretyczne aspekty bezpieczeństwa społeczności lokalnych*, [w:] *Wybrane problemy bezpieczeństwa. Aspekty społeczno-ideologiczne*, red. A. Urbanek, Expol, Włocławek 2013, s. 203-204.

⁸ L. Chojnowski, *Bezpieczeństwo powszechne*, [w:] *Wybrane problemy bezpieczeństwa. Teoria. System. Strategia*, red. A. Urbanek, Wydawnictwo Społeczno-Prawne, Słupsk 2012, s. 143.

⁹ Tamże, s. 144

**POWIATOWA ADMINISTRACJA PUBLICZNA ODPOWIEDZIALNE
ZA BEZPIECZEŃSTWO W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH**

Podstawowa definicja zarządzania kryzysowego wskazuje, że jest to działalność organów administracji publicznej będąca elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym, która polega na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowaniu w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, usuwaniu ich skutków oraz odtwarzaniu zasobów i infrastruktury krytycznej¹⁰. Przywołana już w tekście ustawa o samorządzie powiatowym wprost określa zadania z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego o charakterze ponadgminnym¹¹ i odnosi się do zadań własnych i zleconych powiatu w tym obszarze.

Natomiast ustawa o zarządzaniu kryzysowym wskazuje na starostę jako organ właściwy w sprawach zarządzania kryzysowego na obszarze powiatu. Do jego zadań w sprawach zarządzania kryzysowego należy:

- 1) kierowanie działaniami związanymi z monitorowaniem, planowaniem, reagowaniem i usuwaniem skutków zagrożeń na terenie powiatu;
- 2) realizacja zadań z zakresu planowania cywilnego, w tym: a) opracowywanie i przedkładanie wojewodzie do zatwierdzenia powiatowego planu reagowania kryzysowego, b) realizacja zaleceń do powiatowych planów reagowania kryzysowego, c) wydawanie organom gminy zaleceń do gminnego planu reagowania kryzysowego, d) zatwierdzanie gminnego planu reagowania kryzysowego;
- 3) zarządzanie, organizowanie i prowadzenie szkoleń, ćwiczeń i treningów z zakresu reagowania na potencjalne zagrożenia;
- 4) wykonywanie przedsięwzięć wynikających z planu operacyjnego funkcjonowania powiatów i miast na prawach powiatu;
- 5) przeciwdziałanie skutkom zdarzeń o charakterze terrorystycznym;
- 6) realizacja zadań z zakresu ochrony infrastruktury krytycznej.

Starosta wykonuje zadania przy pomocy komórki organizacyjnej starostwa powiatowego właściwej w sprawach zarządzania kryzysowego oraz powiatowego zespołu zarządzania kryzysowego. W skład zespołu powiatowego, którego pracami kieruje starosta, wchodzi osoby powołane spośród: osób zatrudnionych w starostwie powiatowym, powiatowych jednostkach

---

¹⁰ Por. art. 2. *Ustawy o zarządzaniu kryzysowym*

¹¹ J. Gierszewski, *Kompetencje i zadania samorządu powiatowego w działaniach na rzecz lokalnego bezpieczeństwa* „Acta Pomerania „, nr 3/2011, s. 14 i n.

organizacyjnych lub jednostkach organizacyjnych stanowiących aparat pomocniczy kierowników zespolonych służb, inspekcji i straży powiatowych; przedstawiciele społecznych organizacji ratowniczych i innych osób zaproszonych. Na terenie powiatu organizuje się powiatowe centra zarządzania kryzysowego, których obsługę zapewniają komórki organizacyjne, właściwe w sprawach zarządzania kryzysowego starostwa.

Podstawowym dokumentem regulującym działanie powiatu w sytuacji kryzysowej jest plan zarządzania kryzysowego, którego obowiązek przygotowania spoczywa na staroście.

Plan zarządzania kryzysowego ma na celu zaplanowanie wykorzystania sił i środków w sytuacjach kryzysowych, w zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, w przygotowaniu do podejmowania nad tymi sytuacjami kontroli i w usuwaniu ich skutków oraz w odtwarzaniu zasobów i infrastruktury krytycznej w powiecie.¹²

Plan stanowi materiał pomocniczy do planowania i realizacji zadań niezbędnych w sytuacjach kryzysowych dla członków powiatowego zespołu zarządzania kryzysowego. Ułatwia opracowywanie propozycji przekazywanych do decyzji Szefa Zespołu Zarządzania Kryzysowego i umożliwia wykorzystanie posiadanych zasobów oraz skoordynowanie działań pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w reagowaniu na sytuacje kryzysowe. Zastosowanie w praktyce jakichkolwiek z procedur ujętych w planie zarządzania kryzysowego, winno być poprzedzone utwierdzeniem się w przekonaniu, czy jej realizacja w powstałej sytuacji kryzysowej jest w pełni uzasadniona. Aktualność planu organizacji działań ratunkowych i ochronnych zależy od jego systematycznej weryfikacji przez osoby uczestniczące w reagowaniu kryzysowym, a także od właściwego zabezpieczenia logistycznego działania. Plan opracowywany jest na podstawie ustawy o zarządzaniu kryzysowym oraz zarządzeniach wojewody w sprawie zaleceń do powiatowych planów zarządzania kryzysowego.

POWIATOWY ZESPÓŁ ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO

Starosta wykonuje zadania zarządzania kryzysowego przy pomocy powiatowego zespołu zarządzania kryzysowego powołanego przez starostę, który określa jego skład, organizację, siedzibę oraz tryb pracy. Zespół powiatowy wykonuje na obszarze powiatu zadania przewidziane dla zespołu

---

¹² J. Gierszewski, *Bezpieczeństwo wewnętrzne. Zarys systemu*, Difin, Warszawa 2013, s. 168 i n.

wojewódzkiego. W skład zespołu powiatowego, którego pracami kieruje starosta, wchodzi osoby powołane spośród: osób zatrudnionych w starostwie powiatowym, powiatowych jednostkach organizacyjnych lub jednostkach organizacyjnych stanowiących aparat pomocniczy kierowników zespolonych służb, inspekcji i straży powiatowych; przedstawiciele społecznych organizacji ratowniczych, ponadto w skład zespołu powiatowego mogą wchodzić inne osoby zaproszone przez starostę.¹³

Dokumentami działań i prac zespołu są: powiatowy plan reagowania kryzysowego; plany ćwiczeń; ewidencja zdarzeń – zawierająca chronologiczny opis zdarzeń i wdrożonych działań oraz decyzji podejmowanych w celu likwidacji zagrożeń, pomocy poszkodowanym i ograniczeniu strat; protokoły posiedzeń Zespołu; inne niezbędne dokumenty.

Ogólne zasady funkcjonowania i tryb pracy zespołu, zadania, sposób dokumentowania prac i działań reguluje Regulamin Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego.

POWIATOWE CENTRUM ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO

W powiecie tworzy się Powiatowe Centra Zarządzania Kryzysowego, które zapewniają przepływ informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego. Mają one zapewnić przepływ informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego oraz wykonują przewidziane dla nich ustawowo zadania.

Organizację, siedzibę oraz tryb pracy powiatowego centrum zarządzania kryzysowego, w tym sposób całodobowego alarmowania członków zespołu zarządzania kryzysowego oraz sposób zapewnienia całodobowego obiegu informacji w sytuacjach kryzysowych, określa starosta.

Głównym zadaniem Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego jest wspomaganie działań Starosty w realizacji zadań z zarządzania kryzysowego oraz zapewnienie ciągłości przekazywania decyzji Starosty i organów uprawnionych do uruchamiania i realizacji zadań ujętych w Planie Operacyjnym Funkcjonowania Powiatu. Centrum współdziała z innymi Centrami Zarządzania Kryzysowego, służbami, strażami i inspekcjami, instytucjami publicznymi i podmiotami prywatnymi oraz osobami w realizacji powyższych zadań. Centrum stanowi wewnętrzną komórkę organizacyjną Starostwa Powiatowego. Obsługę Centrum w trybie pracy zwyczajnym, alar-

---

¹³ B. Połec, *Zastosowanie wybranych elementów zarządzania ryzykiem w planowaniu cywilnym*, [w]; *Zarządzanie kryzysowe. Wybrane wyniki badań naukowych i prac rozwojowych*, red. D. Wróblewski., Józefów 2015, s. 101.

mowym i nadzwyczajnym zapewnia najczęściej merytoryczny wydział oraz pracownicy z innych komórek organizacyjnych starostwa.

Powiatowe Centra Zarządzania Kryzysowego realizują zadania zawarte w ustawie o zarządzaniu kryzysowym, a w szczególności: pełnią całodobowy dyżur w celu zapewnienia przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego. Współdziałają z Centrami Zarządzania Kryzysowego organów administracji publicznej wojewody, sąsiednich powiatów i gminami powiatu, pełnią nadzór nad prawidłowym funkcjonowaniem systemu wykrywania, alarmowania oraz systemu wczesnego ostrzegania ludności, współpracują z podmiotami realizującymi monitoring środowiska, współdziałają z podmiotami prowadzącymi akcje ratownicze, poszukiwawcze humanitarne, dokumentują działania podejmowane przez Centra. Pełnią też funkcję stałego dyżuru na potrzeby podwyższania gotowości obronnej państwa, monitorują, planują, reagują i usuwają skutki zagrożeń na terenie powiatu. Realizują zadania z zakresu planowania cywilnego, poprzez: przygotowanie planów zarządzania kryzysowego, struktur uruchamianych w sytuacjach kryzysowych, przygotowywania i utrzymywania zasobów niezbędnych do wykonania zadań ujętych w planie zarządzania kryzysowego, utrzymywania baz danych niezbędnych w procesie zarządzania kryzysowego, rozwiązań na wypadek zniszczenia lub zakłócenia funkcjonowania infrastruktury krytycznej; przeciwdziałania skutkom zdarzeń o charakterze terrorystycznym; zapewnienie spójności między planami zarządzania kryzysowego a innymi planami sporządzanymi w tym zakresie przez właściwe organy administracji publicznej, których obowiązek wykonania wynika z odrębnych przepisów.

Sposób funkcjonowania Centrum zależy od decyzji starosty, który określa, czy Centrum będzie działało doraźnie (na sygnał) w sytuacji przewidywanego zagrożenia, czy całodobowo. Zależy od częstotliwości występowania zagrożeń i podatności na zagrożenia danego terenu. Decyzja starosty o doraźnym funkcjonowaniu Centrum powoduje konieczność zagwarantowania ciągłości zbierania informacji o zagrożeniach na terenie powiatu w ustalonych blokach tematycznych, koordynowania działaniami poszczególnych podmiotów ratowniczych w przypadku takiej konieczności, zapewnienia punktu kontaktowego do współpracy między powiatowej, w tym również koordynacji udzielania i przyjmowania pomocy humanitarnej, technicznej i eksperckiej przez innego urzędnika, niebędącego w strukturach Centrum lub Komendanta miejscowej PSP, z którym zawarto stosowne porozumienie w tym zakresie.

Centrum na bieżąco monitoruje stan bezpieczeństwa na terenie powiatu oraz możliwości wystąpienia ewentualnych zagrożeń, np.: informuje mieszkańców o niebezpiecznych zjawiskach atmosferycznych, powodziach, pożarach, wypadkach radiologicznych i ekologicznych, wypadkach związanych z niebezpiecznymi substancjami lub innymi stwarzającymi zagrożenie dla życia, zdrowia, mienia czy środowiska.

Poza wynikającymi z ustawy o zarządzaniu kryzysowym zadaniami Centrum i dyżurnych Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego jest przyjmowanie zgłoszeń dotyczących między innymi: bezpieczeństwa zwierząt, rannych i martwych zwierząt (zarówno domowych jak i dzikich), udzielanie informacji nt. awarii sieci energetycznej, wodno-kanalizacyjnej, gazociągowej, teleinformatycznej, zagrożeń ekologicznych, przekazywanie informacji na temat utrudnień w ruchu i szeregu innych zdarzeń istotnych dla społeczności lokalnej.

CASUS CHOJNIC – 11 SIERPIEŃ 2017 R.

Sytuacja w regionie chojnickim przedstawiała się w sposób następujący¹⁴:

Od 9 sierpnia 2017 roku zaczęło napływać do Polski upalne powietrze zwrotnikowe, niosąc ogromną ilość energii. 11 sierpnia 2017 roku o godz. 02.00 do krańców zachodnich Polski zbliżył się pofalowany, prawie stacjonarny chłodny front atmosferyczny, poprzedzony linią zbieżności. Front ułożony był równoległe do przepływu w środkowej troposferze, a więc bardzo powoli przemieszczał się w głąb kraju. Kraj nasz opuścił dopiero rano 13 sierpnia. Na styku dwóch różnych mas powietrza, upalnego zwrotnikowego i chłodnego polarno-morskiego, występowały groźne zjawiska pogodowe. Kontrast termiczny – różnica między temperaturą na północnym zachodzie a temperaturą na południowym wschodzie, zarówno przy powierzchni Ziemi jak i na poziomie 850 hpa (na wysokości ok. 1500 m), wynosiła około 13°C. W gorącej i niestabilnej masie powietrza przed frontem utworzyła się linia szkwałowa, nawałnicowa. Późnym wieczorem 11 sierpnia i w nocy z 11 na 12 sierpnia taka linia szkwałowa przechodziła przez obszar od Wielkopolski przez Kujawy po Pomorze Wschodnie w tym rejon powiatu chojnickiego. Komórki burzowe połączyły się w układ konwekcyjny, z którego później wytworzyło się niszczącielskie „bow echo” czyli burza wiatrowa, mająca kształt łuku. Zjawisku ta-

---

¹⁴ www.imgw.pl (16.10.2017) (Zestawienie danych meteorologicznych dla Chojnic od godz. 18:00 UTC 11.08.2017 do godz. 06:00 UTC 12.08.2017).

kiemu towarzyszą silne prądy zstępujące z chmury burzowej, powodujące silny wiatr, schodzący do ziemi i ścinający wszystko co napotka na drodze oraz ściana deszczu.

Ostrzeżenia meteorologiczne o burzach z gradem z 2 stopniem zagrożenia dla województw kujawsko-pomorskiego i pomorskiego zostały wydane w dniu 11 sierpnia tuż przed godziną 14.00. Ostrzeżenia miały ważność od godziny 21.00 i o tej porze strefa burz dotarła do południowych granic województwa kujawsko-pomorskiego, przemieszczając się szybko na północny wschód nad województwo pomorskie. Ostrzeżenie 2 stopnia dotyczy burz, którym towarzyszą porywy wiatru do 115 km/godz. lub opady deszczu do 60 mm i grad. Jest to wiatr, który wg skali prof. H. Lorenc („Współczesne problemy klimatu”), powoduje rozległe zniszczenia (wrywa drzewa z korzeniami, powoduje poważne uszkodzenia budynków, łamanie wież i słupów energetycznych) oraz stwarza zagrożenie życia. Stopień drugi (na mapach zaznaczany kolorem pomarańczowym) oznacza również, iż niebezpieczne zjawisko w silnym stopniu ogranicza przebywanie i prowadzenie działalności na terenie otwartym. Kryteria ostrzeżeń są dostępne na stronie internetowej Instytutu. W poprzednich dniach dla województw kujawsko-pomorskiego i pomorskiego wydawane były ostrzeżenia z 1 stopniem zagrożenia. W tym sezonie było to drugie ostrzeżenie o burzach dla województwa pomorskiego z drugim stopniem zagrożenia

Gwałtowne burze występowały nad obszarem Polski od 10 sierpnia. Wskutek działania zjawisk im towarzyszących według ostatnich danych śmierć poniosło 6 osób, kolejne zostały ranne. Analizując straty materialne należy wśród nich wymienić wiatrołomy, uszkodzenia sieci napowietrznych, zalania dróg i nieprzejezdność szlaków komunikacyjnych, podtopienia oraz znaczne uszkodzenia budynków. We wszystkich prognozach, udzielanych wywiadach, z co najmniej dobowym wyprzedzeniem Instytut informował i ostrzegał przed bardzo gwałtownymi burzami. Należy zaakcentować, że nie były to typowe, letnie burze występujące nad Polską. Służby odpowiedzialne za zarządzanie kryzysowe otrzymywały niezbędne informacje zgodnie z ustalonymi zasadami współpracy. Wszystkie informacje opracowywane przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW) były również publikowane na stronie internetowej pogodynka.pl. Ponadto Instytut ściśle współpracuje i aktywnie uczestniczy w Regionalnym Systemie Ostrzegania (RSO), który dystrybuuje ostrzeżenia poprzez

darmową aplikację mobilną RSO. Wystarczy jedynie w pobranej aplikacji zdefiniować w telefonie komórkowym rodzaj ostrzeżeń i informacji, który chce się otrzymywać. Warto w tym miejscu podkreślić, że w przypadku takich systemów niezwykle istotna jest reakcja ze strony odbiorców. Ograniczenie ryzyka wynikające z zagrożeń naturalnych jest bowiem możliwe tylko przy udziale wszystkich, których mogą one dotyczyć.¹⁵

11 lipca w powiecie chojnickim wichura połamała tysiące drzew. W miejscowości Suszek zginęły dwie harcerki. W powiecie chojnickim zniszczeniu uległy ogromne połacie lasów, domostwa i budynki gospodarcze.

SYSTEM OSTRZEŻEŃ METEOROLOGICZNYCH

System ostrzeżeń meteorologicznych jest wieloetapowy – od pierwszych informacji zawartych w prognozach pogody, poprzez prognozy niebezpiecznych zjawisk do ostrzeżeń meteorologicznych. System dostosowany jest do struktury organizacyjnej służb odpowiedzialnych za zarządzanie kryzysowe działających w naszym kraju w strukturach podziału administracyjnego. Jeśli zjawisko nie występuje na obszarze całego województwa, ostrzeżenie wydawane jest na mniejsze obszary subregionów, obejmujących swoim zasięgiem kilka powiatów.

IMGW świadczy również morską osłonę meteorologiczną, której zasady określone są zagrożeniami występującymi na morzu i mają odrębny system ostrzeżeń meteorologicznych z innymi kryteriami. Dlatego dla polskiej strefy brzegowej zostało 11 sierpnia wydane ostrzeżenie z 3 stopniem zagrożenia, gdyż dotyczyło sztormu powyżej 10 w skali Beauforta.

Prognozy i ostrzeżenia są cały czas monitorowane na podstawie danych dostępnych z sieci pomiarowo-obserwacyjnej, danych radarowych i z systemu detekcji wyładowań atmosferycznych. Wydawane i publikowane są dodatkowe informacje o panujących warunkach pogodowych. Takie komunikaty wydane były dla obszaru województw kujawsko-pomorskiego o godz. 21:20, potem pomorskiego o godz. 23:09.

---

¹⁵ Na stronie internetowej Instytutu, poza informacjami o aktualnych ostrzeżeniach, zamieszczona jest również specjalna zakładka dotycząca prognozowania, a następnie monitorowania rozwoju burz i towarzyszących im zjawisk (<http://pogodynka.pl/prognozaburz>). Odnosząc się do prognozowanej sytuacji z 11 sierpnia w tej właśnie zakładce pojawiła się specjalistyczna prognoza groźnych zjawisk konwekcyjnych w formie tekstowej i graficznej zawierająca informację o dużym prawdopodobieństwie wystąpienia gwałtownych burz (super komórek i linii szkwału) z porywami wiatru powyżej 100 km/h oraz możliwości wystąpienia trąby powietrznej.

Zjawiska burzowe są bardzo trudne do prognozowania, nie jest możliwe dokładne ich zlokalizowanie z dużym wyprzedzeniem czasowym. W takich przypadkach na podstawie wyników numerycznych modeli prognoz pogody, które są nieodzownym narzędziem w pracy współczesnego synoptyka, można wskazać obszar najbardziej zagrożony, ale nie ma możliwości wskazania dokładnej lokalizacji. Są to zjawiska bardzo gwałtowne i szybko przemieszczające się. Wszystkie dane radarowe są dostępne na stronie internetowej IMGW. Od kilku tygodni publikowane są one na nowym podkładzie mapowym dynamicznym. W tym przypadku główną siłą niszczącą był bardzo silny wiatr, którego detekcja jest zdecydowanie trudniejsza.

IMGW w pełni wykorzystuje dostępne systemy prognostyczne, systemy detekcji atmosfery i dane z sieci pomiarowo-obszerniczej opracowując prognozy, ostrzeżenia i informacje. Nie ma jednak bezpośredniego wpływu na decyzje podejmowane przez odbiorców, od których zależy odpowiednie przygotowanie na wystąpienie nadzwyczajnych zagrożeń i jest kluczowe dla ograniczenia strat.

DRUGI STOPIEŃ ZAGROŻENIA

Ostrzeżenie o drugim stopniu zagrożenia IMGW z Gdyni rozesłał o godzinie 14.27.

Wśród adresatów tego powiadomienia znalazł się starosta chojnicki oraz szef powiatowego Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego. Ostrzeżenie to nie zostało przekazane do gmin w powiecie.

W dzień poprzedzający nawałnicę, Dyrektor Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego w Starostwie w Chojnicach otrzymał ostrzeżenie cyt. „...jak wiele, wiele innych na komórkę.” Odczytał to ostrzeżenie przed godziną 16.00. Po zapoznaniu się z jego treścią wiadomości doszedł do wniosku, tut. cyt. „...Jeśli jest po 15.30 to takiego SMS-a już nie ma gdzie wysłać. Urzędy miasta i gminy już wtedy nie pracują. Ja też pracuję do 15.30. A wysyłanie tego do gmin i jednostek, które tam mamy u siebie w rozdzielniku odbywa się faksem i mailem. W tych urzędach i tak nikt by tego nie odebrał. W tym przypadku było to ostrzeżenie o drugim, a nie trzecim – najwyższym stopniu zagrożenia. I dlatego podjąłem taką decyzję. Bo to i tak by nigdzie nie doszło”¹⁶.

---

¹⁶ www.natemat.pl (16.10.2017)

Zgodnie z Regulaminem organizacyjnym Starostwa Powiatowego w Chojnicach oraz zakresami obowiązków pracowników do przekazywania innym jednostkom komunikatów meteorologicznych i wszelkiego typu ostrzeżeń jest zobowiązany dyrektor Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego w Starostwie Powiatowym w Chojnicach. Starosta w swoim oświadczeniu po zaistniałej sytuacji wydał oświadczenie, z którego wynika, że to nie starosta jest zobowiązany do przekazywania informacji tej treści.

W momencie zaistnienia zagrożenia bezzwłocznie działania podjęła Państwowa Straż Pożarna (PSP). Zgodnie z procedurami, w pierwszej kolejności po powstaniu zagrożenia, działania PSP polegały na ratowaniu życia, udzielaniu pomocy rannym, ewakuacji ludności, zabezpieczeniu uszkodzonych dachów budynków mieszkalnych i gospodarczych. Kolejnym etapem działania PSP było oczyszczanie głównych szlaków komunikacyjnych poprzez udrażnianie dojazdu do wszystkich miejscowości w powiecie przez usuwanie zwałów drzew z pasa drogowego przy wykorzystaniu ciężkiego sprzętu inżynierskiego. Dalej usuwanie powalonych drzew zalegających w korycie rzeki Brda, w celu uniknięcia niekontrolowanych podtopień, wycinkę powalonych drzew pod naprawę linii energetycznych dla przywrócenia zasilania w prąd.

W działaniach brali udział strażacy powiatu chojnickiego i innych powiatów tj. 91 pojazdów PSP i 249 strażaków oraz 33 pojazdy OSP i 195 druhów.

W tym samym czasie co PSP do działań włączyła się Policja jako formacja powołana do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Ustawowe powinności Policji odnoszą się wprost do jej zadań realizowanych między innymi w czasie powodzi, pożarów i katastrof. Są to przede wszystkim: informowanie ludności i służb ratowniczych o zagrożeniu, zapewnienie porządku w miejscu – rejonie zdarzenia, ratowanie zagrożonych ludzi oraz ochrona ich mienia. Szczegółowe zadania, za których realizację jest odpowiedzialny kierownik jednostki Policji, są następujące: alarmowanie i ostrzeganie, działania porządkowe, bezpośrednie działania ratownicze, powrót do stanu z przed wystąpieniem zagrożenia i czynności dochodzeniowo-śledcze.

Dlatego też, policjanci od samego początku brali udział w akcji związanej z usuwaniem skutków nawałnicy, która przeszła przez Pomorze. Pomorskich funkcjonariuszy wspierali policjanci z Warszawy oraz Szczecina, którzy zgodnie z decyzją Komendanta Głównego Policji wspierali pomor-

skich funkcjonariuszy w działaniach związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa mieszkańców miejsc, przez które przeszła nawałnica.

Działania policjantów skupiły się na akcji ratunkowej oraz dotarciu do osób, których życie lub zdrowie było zagrożone, ale także zostały ukierunkowane na osoby starsze, schorowane, które mogły mieć problemy z samodzielnym poinformowaniem służb o sytuacji w ich miejscu pobytu. Wspólnie ze strażakami oraz mieszkańcami regionu policjanci przez powalone drzewa docierali do tych najbardziej potrzebujących, którym udzielali pomocy.

Mundurowi w trakcie patroli zwracali uwagę na zerwane lub uszkodzone i jeszcze niezabezpieczone linie energetyczne czy inne przedmioty, które mogły stwarzać zagrożenie.

Dbali o to, by nie dochodziło do przestępstw, głównie kradzieży ze zniszczonych domostw. Policjanci w trakcie patroli przypominali mieszkańcom, że zgodnie z decyzją Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Gdańsku do odwołania obowiązuje zakaz wstępu do lasów z uwagi na to, że nawałnica powaliła połacie drzew, ale też i z powodu, że są takie, które wymagają jeszcze wycięcia, gdyż są nadwyreżone przez silny wiatr, mogą być popękane lub nadłamane, a najmniejszy nawet podmuch może spowodować ich złamanie, a wiszące gałęzie czy konary zagrażają bezpieczeństwu.

Z uwagi na problemy drogowe, policjanci kierowali samochody jadące w kierunku zablokowanych dróg na objazdy oraz udzielali informacji o przejezdności poszczególnych ciągów komunikacyjnych.

OCENA WSPÓLDZIAŁANIA

Do działań przystąpiły też, zgodnie ze swoimi procedurami i algorytmami, zastępy miejscowej Państwowej Straży Pożarnej, Policji, służb ratunkowych, pogotowia energetycznego, gazowego i wodociągowego. Służby ratowały zdrowie, życie i majątek ludzi, udrażniały drogi z powalonych drzew, doprowadzały do stanu używalności elementy infrastruktury krytycznej, dbały o mienie w miejscach dotkniętych klęską.

Mieszkańcy oczekiwali od administracji publicznej natychmiastowego skierowania odpowiednich sił i środków, w tym wojska, do pomocy w przywracaniu stanu sprzed nawałnicy, pomocy rzeczowej i finansowej oraz psychologicznej.

Zainteresowania sytuacją ze strony władzy samorządowej, wojewody, rządowej doczekano się dopiero po kilku dniach. Wówczas uruchomione

zostały stosowne procedury zarządzania kryzysowego i pomocowe w tego typu sytuacjach. Skierowano dodatkowe siły i środki z terenu województwa pomorskiego i nie tylko. Uruchomiono rezerwy pomocowe (rzeczowe i finansowe), służby psychologiczne. W tym momencie nie zdobyto się jeszcze na sprowadzenie do usuwania skutków nawałnicy wojska i ogłoszenia stanu klęski żywiołowej, co dałoby dodatkowe możliwości w walce ze skutkami huraganu.

Wojsko pojawiło się na miejscu jeszcze później niż oczekiwano i w bardzo ograniczonej sile, nieproporcjonalnie do oczekiwań i potrzeb.

REKOMENDACJE¹⁷

Powyższe wydarzenie jednoznacznie wskazuje, że procedury dotyczące zarządzania kryzysowego w powiecie chojnickim nie były wystarczające, źle opracowane lub nie wystarczająco przyswojone przez osoby zobowiązane do ich stosowania. Prowadzi to do wniosku, iż starosta chojnicki, w ramach posiadanych kompetencji, powinien spowodować:

1. analizę posiadanego systemu ochrony ludności i jego dopracowanie w oparciu o doświadczenie z ostatnich wydarzeń,
2. przygotowanie, opracowanie wytycznych, algorytmów do powiatowego i gminnych planów zarządzania kryzysowego, które powinny uwzględniać obowiązujące zalecenia wojewody,
3. cykliczne, co rok, aktualizacje wytycznych, algorytmów i planów zarządzania kryzysowego, w celu utrzymania aktualności dokumentów,
4. poddanie Powiatowego Planu Zarządzania Kryzysowego pod konsultacje, w celu uzyskania udokumentowanej opinii Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo powszechne, porządek publiczny i ochronę ludności, do wypracowania procedury wspólnego działania w sytuacjach kryzysowych, która powinna być wykorzystana w Gminnych Planach Zarządzania Kryzysowego,
5. całodobowe monitorowanie zagrożeń na potrzeby zarządzania kryzysowego poprzez:
  - całodobowy dyżur PCZK,
  - doraźny dyżur PCZK.

Na czas pełnionego dyżuru na potrzeby zarządzania kryzysowego i obronności należy prowadzić osobne dwie Książki Stałego Dyżuru.

---

¹⁷ W tej części pracy wykorzystano wstępne wnioski z analizy wykonanej w Instytucie Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Pomorskiej.

6. uszczegółowienie porozumienie Starosty i Komendanta Powiatowego PSP dotyczące powiadamiania, ostrzegania, alarmowania, co gwarantowałby przyjmowanie i rozpowszechnianie ostrzeżeń po godzinach pracy, we wszystkie dni tygodnia przez KPSP w Chojnicach,
7. opracowanie odpowiedniego lokalnego systemu ostrzegania i alarmowania w sytuacjach kryzysowych na potrzeby powiatu, rozważenie wprowadzenia, rozpropagowanie i korzystanie przez społeczność lokalną z SMS-owego systemu komórkowego o zagrożeniach, korzystanie z ogólnodostępnych portali społecznościowych, aplikacji RSO (Regionalnego Systemu Ostrzegawczego MSWiA), policyjnej Mapy Zagrożeń, nawiązanie współpracy z mediami lokalnymi, śledzenie portali internetowych z informacjami dotyczącymi pogody, ruchomych-nagłaśniających środków komunikacji medialnej, rozmieszczenie w miejscowościach na terenie powiatu ogólnodostępnych urządzeń nagłaśniających do komunikatów (np. do dnia dzisiejszego wykorzystywane w Czechach i na terenie Słowacji),
8. przygotowanie precyzyjnego „schematu organizacji łączności kierowania i współdziałania powiatu” obowiązujący przez cały rok, a nie tylko w sezonie letnim; schemat powinien zawierać kilka alternatywnych sposobów łączności (np. łączność: radiotelefoniczna bezprzewodowa, telefoniczna przewodowa i bezprzewodowa, mailowe, sms-owa, kurierska, przy wykorzystaniu mediów lokalnych),
9. wyposażenie pionu kierowniczego starostwa, osób pełniących dyżur stacjonarny, domowy w służbowe mobilne środki łączności; zagwarantowanie odpowiedniej, ujednoliconej, odpowiadającej wymogom technicznym XXI wieku radiotelefonów na potrzeby sztabu kierującego akcją ratowniczą – dla kierującego oraz opiekunów i dowódców zgrupowania ze sprzętem w sektorze zagrożenia w odpowiedniej ilości,
10. bieżące uaktualnianie listy osób, podmiotów i organów zawiadamianych po godzinach służbowych (lista musi być tożsama z wskazanymi w Powiatowym Planie Zarządzania Kryzysowego),
11. ustalenie stałych i czasowych składów grup roboczych w Zespołach Zarządzania Kryzysowego,
12. opracowanie zakresu i form wymiany informacji między siłami ratowniczymi,
13. bieżącą kontrolę sposobu dokumentowania działań zarządzania kryzysowego, z posiedzeniami Zespołu Reagowania Kryzysowego włącznie,

14. opisanie działań w oddzielnej procedurze dla każdego rodzaju zagrożenia, a procedury muszą być na bieżąco weryfikowane,
15. uwzględnienie sił i środków ze wskazaniem dla każdego podmiotu, organu czas ich uruchomienia oraz sposób powiadamiania, z każdym podmiotem delegującym sprzęt na potrzeby zarządzania kryzysowego podpisanie umowy cywilno-prawnej, uwzględniając w niej tryb i czas jego przekazania na potrzeby reagowania kryzysowego, wyznaczony sprzęt powinien być sprawny technicznie i w tym celu powinien podlegać kontroli co pół roku pod kątem sprawności i kompletności, czynność tę należy dokumentować poprzez np. oględziny z których osoba odpowiedzialna sporządzi notatkę służbową.
16. opracowania zasad (procedur) udzielania pomocy psychologicznej, sposoby niesienia pomocy winny znaleźć się w koncepcjach zarządzania kryzysowego, zwłaszcza w fazie reagowania, psychologiczne wsparcie dla poszkodowanych i ratowników, wykorzystując do tego potencjał (najbardziej doświadczonych) pracowników Ośrodków Pomocy Rodzinie, Ośrodków Interwencji Kryzysowej, Poradni Zdrowia Psychicznego, Poradni Psychologicznych, czy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych, a w porozumieniu z gminami opracowanie zasad (procedur) udzielania pomocy społecznej,
17. uzupełnienie w ramach ewakuacji planowej niezbędnych formularzy ewakuacyjnych, na podstawie umów użyczenia obiektu ustali miejsca do tymczasowego zakwaterowania poszkodowanych (choćby szkoły posiadające sale gimnastyczne i zaplecze kuchenne), ze wskazaniem wyposażenia tych pomieszczeń, przechowywania łóżek, pościeli, koców, ustali też środki transportu oraz wyznaczy osoby odpowiedzialne za rotację tego sprzętu i przygotowanie pomieszczeń dla poszkodowanych, sprzętu transportowego,
18. przeprowadzenie wnikliwej analizy i oceny sytuacji z dnia 11 sierpnia 2017 r., w celu wytyczenia kierunków do podjęcia działań naprawczych (np. zmiany kadrowe, kompetencyjne, proceduralne), które poprawią i wzmocnią proces decyzyjny i działania,
19. wyznaczenie rzecznika prasowego tj. osoby odpowiedzialnej za kontakt z mediami, obecnej w Zespole Zarządzania Kryzysowego, do ciągłych kontaktów ze społecznością lokalną, mediami lokalnymi. Społeczeństwo musi być informowane o poziomie zagrożenia. Społeczeństwo świadome zagrożeń będzie sprzymierzeńcem dla zarządzających sytuacją kryzysową.

20. wdrożenie procesu szkoleniowego, doskonalenia zawodowego w starostwie dla kadry kierowniczej, pracowników zajmujących się zarządzaniem kryzysowym i pozostałych pracowników.

PODSUMOWANIE

Coraz częściej tereny w Polsce są zagrożone wystąpieniem katastrof naturalnych. W szczególności organa administracji publicznej, przez odpowiednie działania mogą nie tylko neutralizować skutki zjawisk, ale i prowadzić działania zmierzające do przywrócenia stanu sprzed zaistnienia takiego zdarzenia. Jednak potrzebny jest do tego odpowiednio zbudowany system zarządzania kryzysowego, uwzględniający lokalne uwarunkowania, akty prawne, a także istniejący stan.

Wśród kluczowych elementów systemu zarządzania kryzysowego wymienić należy: organy administracji państwowej (zajmujące się przepływem informacji oraz zasobów i koordynacją działań) z jednostkami wykonawczymi (odpowiedzialnymi za właściwą realizację działań), jednostki interwencyjno-ratownicze, organizacje pozarządowe, społeczeństwo w ramach pomocy sąsiedzkiej oraz media w odniesieniu do przekazywania rzetelnych informacji. Kluczowym elementem jest współpraca pomiędzy poszczególnymi elementami systemu.

W przypadku Chojnic działania starosty powinny być wspierane przez kompetentne, doświadczone, merytorycznie przygotowane i społecznie odpowiedzialne osoby, uczestniczące w systemie decyzyjnym. Jest to podstawowy warunek skuteczności działania w trudnym obszarze zarządzania kryzysowego. Właściwe przygotowanie administracji publicznej do współdziałania i kierowania systemem wykonawczym w sytuacjach kryzysowych jest bardzo ważna. To od systemu kierowania oczekuje się profesjonalizmu, szybkiego reagowania i właściwego zarządzania systemem.

Zdarzenie z 11/12/sierpnia 2017 roku i dni następne na terenie powiatu chojnickiego pokazały, że procedury systemu zarządzania kryzysowego nie zadziałały tak jak było w założeniach. Zawiódł szczebel zarządzający, nie zostały uruchomione właściwe procedury i algorytmy przewidziane Powiatowym Planem Zarządzania Kryzysowego.

Ze strony władz lokalnych, wojewódzkich i rządowych w pierwszych dniach po nawałnicy nie podjęto oczekiwanych przez społeczność lokalną działań. Medialne doniesienia wskazywały, że to dzięki samopomocy mieszkańców terenów dotkniętych kataklizmem ludzie uzyskali właściwą

pomoc. Pomoc „z dobrego serca” przychodziła z zewnątrz od znajomych, rodzin, wolontariuszy, stowarzyszeń (np. Ochotniczej Straży Pożarnej) w postaci pracy fizycznej, narzędzi, materiałów, odzieży i artykułów spożywczych itd. Administracja publiczna potrzebowała kilku dni, aby uruchomić zarządzanie kryzysowe w pełnym słowa znaczeniu oraz aspekty logistyczne adekwatne do przedsięwzięcia. Dochodziło to na tle nieporozumień i „obrzucania” się wzajemnie winą przez administrację rządową i samorządową.

System kierowania zarządzaniem kryzysowym w Starostwie chojnickim wymaga szczegółowych, wnikliwych i zdecydowanych elementów naprawczych. Jest to niezbędne na przyszłość, aby tego rodzaju sytuacja w zarządzaniu kryzysowym nie miała miejsca, a system, żeby działał prawidłowo.

Należy szczegółowo przeanalizować procedury, algorytmy na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym, żeby w sytuacji kryzysowej doszło do właściwej współpracy administracji publicznej. Analiza wypowiedzi samorządowców wskazuje, że niedociągnięciem był brak ogłoszenia na terenie dotkniętym huraganem stanu klęski żywiołowej. Ogłoszenie takiego stanu, wg ich wiedzy, dałoby dodatkowe narzędzia w działaniu i przyniosłoby większą pomoc w działaniu dla samorządów i ludzi.

BIBLIOGRAFIA

1. Chojnowski L., *Bezpieczeństwo. Zarys teorii*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej w Słupsku, Słupsk 2015
2. Chojnowski L., *Teoretyczne aspekty bezpieczeństwa społeczności lokalnych*, [w:] *Wybrane problemy bezpieczeństwa. Aspekty społeczno-ideologiczne*, red. A. Urbanek, Expol, Włocławek 2013
3. Chojnowski L., *Bezpieczeństwo powszechne*, [w:] *Wybrane problemy bezpieczeństwa. Teoria. System. Strategia*, red. A. Urbanek, Wydawnictwo Społeczno-Prawne, Słupsk 2012.
4. Gierszewski J., *Postrzeganie bezpieczeństwa na podstawie przeglądu definicji*, [w:] *Metodologia badań bezpieczeństwa narodowego. Bezpieczeństwo 2010*, P. Sienkiewicz, M. Marszałek, H. Świeboda (red.), Warszawa 2010
5. Gierszewski J., *Problemy tożsamości nauk o bezpieczeństwie jako dyscypliny społecznej*, [w:] T. Kośmider, W. Kitler, *Granice tożsamości nauk o bezpieczeństwie. Perspektywa materialna i formalna*, Difin, Warszawa 2017
6. Gierszewski J., *Kompetencje i zadania samorządu powiatowego w działaniach na rzecz lokalnego bezpieczeństwa*, „Acta Pomerania „, nr 3/2011

7. Gierszewski J., *Bezpieczeństwo wewnętrzne. Zarys systemu*, Difin, Warszawa 2013,
8. Urbanek A., *Współczesny człowiek w przestrzeni bezpieczeństwa. W poszukiwaniu teoretyczności bezpieczeństwa personalnego*, Słupsk 2015
9. *Zarządzanie kryzysowe. Wybrane wyniki badań naukowych i prac rozwojowych*, red. Wróblewski D., Józefów 2015

Przepisy prawa

10. Ustawa z dnia 8 września 2006 roku o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. Nr 191 poz. 1410 z późn. zm.)
11. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. z 2017 r. poz.1868)
12. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (tj. Dz. U. z 2017 r. poz.1204)
13. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2017 r., poz. 1875)
14. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. Nr 30 poz. 179 z późn. zm.) z późn. zm.)
15. Strony internetowe
16. www.isap.sejm.gov.pl
17. www.straz.gov.pl
18. www.policja.pl
19. www.imgw.pl
20. www.natemat.pl

Robert Czyż – mgr – Akademia Pomorska w Słupsku, Instytut Bezpieczeństwa Narodowego. robert.czyz@apsl.edu.pl